

ДОКУМЕНТ 1

У ДОКУМЕНТІ

NO-1880 Нюрнберзького процесу з назвою «Роздуми щодо ставлення до людей чужих рас» рейхсфюрер СС Генріх Гімлер зазначив, що слов'янські етнічні групи на завойованому в 1940 році німцями Сході повинні з часом зникнути шляхом дроблення у менші етнічні групи та асиміляції німцями їхніх расово цінних представників. Для цих етнічних груп не потрібно вищої освіти, вони можуть мати тільки елементарну школу, яка вчить рахувати до 500, писати власне ім'я, підкорятись німцям і бути чесними, працьовитими та добрими. Уміння читати для цих етнічних груп вважалось непотрібним.

4 жовтня 1943 року у місті Познань (Польща) рейхсфюрер СС Генріх Гімлер виголосив промову перед найвищими офіцерами СС, у якій, зокрема, зазначалось, що «слов'яни – це суміш народів з нижчих рас із вкрапленнями нордичної крові».

Нацисти реалізовували політику германізації невеликої частини слов'ян, яких вони, відповідно до встановлених расових критеріїв, вважали «расово повноцінними». Тобто, зі значною складовою нордичної крові. Зокрема, гітлерівці викрадали слов'янських дітей з нордичними ознаками (блондинів із блакитними очима) з метою подальшого їх усиновлення та германізації у німецьких сім'ях.

Ця промова була введена як звинувачувальний документ 1919-PS під час засідань Нюрнберзького трибуналу та на подальших судових процесах щодо злочинів, скоєних функціонерами Третього Рейху.

«Зрозуміло, що в цій суміші націй завжди з'являться якісь расово дуже хороші типи. У цьому випадку – я думаю – наше завдання – забрати їхніх дітей до нас, відірвати їх від оточення, навіть якщо ми відберемо чи викрадемо їх. Або ми отримаємо хорошу кров, щоб влити її в наші власні ряди, або – ви можете назвати це жорстоким, але природа жорстока – ми знищимо цю кров. Ми не можемо виправдовуватися перед нашими синами та нащадками за те, що залишили цю кров по той бік».

Уривок з промови Генріха Гімлера до офіцерів СС 1943 р.

Цитата з А. Malinowska, Brunatna kotłyszanka. Historie wprowadzonych dzieci, Warszawa 2017, s.14.

ДОКУМЕНТ 2

«Я народилася в Лодзі. У 1942 році, коли мені було дванадцять, мене забрали з дому в німецький медичний кабінет, де мене оглядав доктор Громанн. Він дивився на очі, вуха, волосся. До того, як мене забрали, я не хворіла. Після восьми днів перебування у закладі мене відвезли до Бручкува. Тут мене навчили читати, писати та говорити німецькою. Польською мовою говорити було заборонено. (...) З Бручкова нас відвезли до Хаймшуле в Ахерн-Бадені. Ми пробули тут близько року. Ми повинні були належати до BDM (Bund Deutscher Mädel – Союз німецьких дівчат), носити форму і вітатися «хайль Гітлер». Нам заборонили розмовляти польською, а вчителі побили нас, як тільки дізналися, що ми розмовляємо цією мовою. Нам сказали, що ми німці і що ми маємо забути про існування Польщі. З Ахерн-Бадена нас відвезли до якогось табору в Зальцбурзі. Ми пробули там близько двох місяців і отримали там нові імена. Мене назвали Барбара Мікер і влаштували в німецькій родині. Мені сказали називати їх батьком і мамою. Але я не могла так говорити. Я намагалася зв'язатися з родиною в Польщі, але мені не дозволили. Коли прийшли американські війська, я негайно розповіла, що я польська дитина і хочу негайно повернутися додому».

Свідчення Басі Миколайчик, 1947. Цитується за А. Малиновською, «Коричнева коліскова». Історії викрадених дітей, Варшава 2017, с. 109.

73-річний гамбуржець Фолькер Гайнеке провів понад 30 років у пошуках свого коріння в Україні. Переглянувши безліч архівів, він зібрав сотні документів, але й досі не зміг встановити головного: ким були його батьки. 1942-го року німецькі війська увійшли в кримське село Айвово. Маленький Саша Літау ідеально відповідав есесівським критеріям: русявий блакитноокий хлопчик. Момент, як офіцери силоміць вирвали його з рук матері, закарбувався в пам'яті Саші на все життя. Починаючи з кінця 1970-х років, Гайнеке зібрав 20 стосів документів, аж поки знайшов свідоцтво про всиновлення, де було вказано його справжнє ім'я - Олександр Літау. Однак, він не знайшов жодної згадки про своїх батьків і тому вирішив продовжити пошуки в Криму.

„Мене переправили до Лодзю, де в спеціалізованому центрі перевіряли „расову придатність“, і зрештою дали нове німецьке ім'я – Фолькер... За розмови українською чи польською дітей могли жорстоко побити. Виховательки готували нас до всиновлення сім'ями кадрових есесівців... Ми жили в повному достатку. Але чогось мені завжди бракувало: знати, хто я, звідки, де мої справжні батьки“.

„Пригадую дорогу з Києва до Сімферополя. Я не зімкнув очей всю ніч, вдивлявся в українські краєвиди, соняшникові поля, відчуваючи, що це мій край, тут я народився. Це не можна описати словами. Я привіз із собою жменьку кримської землі... Я всюди підсвідомо шукаю рідних. Усе життя вдивляюсь в обличчя перехожих. Можливо, у мене є брат чи сестра, – каже Гайнеке. – Та найголовнішим було б дізнатись, що сталося з моїми батьками. Тільки тоді я зможу закрити це коло тривалістю в життя“.

Як кримський хлопчик мав стати елітою „третього рейху“.

<https://www.dw.com/>

<https://tinyurl.com/5n72es3r>

ДОКУМЕНТ 3

На окупованих українських землях германізації передусім піддавалися етнічні німці – фольксдойче. Це були нащадки німецьких колоністів, що почали активно тут оселятися з кінця XVIII – початку XIX ст. Така германізація в Україні насамперед відбувалася у колоніях «Гегевальд» та «Фьорстерштадт» у межах Генерального округу «Житомир» Райхскомісаріату «Україна». Германізації також піддавалися діти фольксдойче в інших місцях компактного розміщення етнічних німців. Саме створені колонії для фольксдойче були однією із причин немасового викрадення українських дітей.

До колонії «Гегевальд» було переміщено 6 362 фольксдойче, серед яких і 2 412 дітей. Навесні 1943 р. чисельність населення «Гегевальду» зросла до понад 10 тис. осіб. Водночас розпочалося формування другої німецької колонії – «Фьорстерштадт». Особливу увагу окупаційна влада звертала на політику у сфері шкільної освіти. Забезпечуючи умови для виховання молодих фольксдойче у німецькому дусі, нова адміністрація ухвалила постанову «Про обов'язкове навчання в народних школах дітей німецької національності, що мешкають в окупованих східних областях». Відповідно до її вимог, діти німецького походження підлягали загальному обов'язковому навчанню.

Головним завданням цих шкіл було виховання молоді таким чином, щоб «якнайшвидше пробудити в ній стару спадковість крові». У деяких регіонах шкільне навчання дітей фольксдойче підкріплювалося ідеологічною та військовою підготовкою у таборах націонал-соціалістичної партії. Тут упродовж тривалого часу дітям з ідеологічних міркувань давали прослуховувати спеціальні радіопередачі, у яких розповідалося про злочини радянської влади проти етнічних німців СРСР. Наставниками в таборах були унтер-офіцери Вермахту та досвідчені керівники «Гітлерюгенду», які мали фронтовий досвід.

Нацисти активно проводили ідеологічну обробку вчителів з категорії фольксдойче. Програми навчання містили політичну освіту та історію Німеччини. Германізація малолітніх дітей з категорії місцевих етнічних німців відбувалася через їх залучення до дитячих садків, а дітей-сиріт – до дитячих будинків.

Із статті «Ми вчителі та німецька молодь», видання для педагогів, які працювали у школах для фольксдойче на Житомирщині:

«Вам, вчителям та вчителькам-фольксдойче (етнічним німцям/німкеням), має бути зрозумілою важливість вашої виховної роботи. [...] «Ви маєте так виховувати молодь нашого німецького народу, щоб вона була невіддільною від їхньої Батьківщини, рідної мови. Це і є насправді святе завдання. Хто буде виконувати це завдання так, як цього вимагає Німеччина, той матиме в особливій мірі нашу повагу. Вихователі-фольксдойче, будьте гідними свого високого покликання!

Колись було сказано: «Той, хто володіє молоддю, той має майбутнє», але ми вважаємо скоріше, що: «Хто має майбутнє, той володіє молоддю!». І майбутнє нашої старої частини світу матиме німецьке, націонал-соціалістичне обличчя. Німецька молодь бореться за нову Європу, а найкращі з європейських народів стоять з нами пліч-о-пліч у цій боротьбі. Для нас, німецьких вихователів, ніщо не може і не має бути вищим за Фюрера та Народ, за вічну Німеччину! Разом її творити та вистояти, саме для цього ми і були послані!»

ДОКУМЕНТ 4

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА ДИТИНИ (НЕОФІЦІЙНИЙ СТИСЛИЙ ВИКЛАД)

Конвенція була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року і набрала чинності у вересні 1990 року. (Неофіційний виклад. Окремі статті.)

Стаття 1

Дитиною є «кожна людська істота до досягнення 18-річного віку», якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2

Всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною забезпечуються без будь-якої дискримінації.

Стаття 5

Держава поважає відповідальність, права і обов'язки батьків чи членів розширеної сім'ї.

Стаття 6

Кожна дитина має невід'ємне право на життя.

Стаття 7

Дитина має право на ім'я і набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їх піклування.

Стаття 8

Дитина має право на збереження своєї індивідуальності і громадянства.

Стаття 9

Дитина має право не розлучатися з батьками...

Стаття 14

Має поважатися право дитини на свободу думки, совісті та релігії.

Стаття 15

Дитина має право на свободу асоціацій і мирних зібрань.

Стаття 16

Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємниці кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

Стаття 19

Держава вживає всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації.

Стаття 28

Дитина має право на освіту... Шкільна дисципліна забезпечується методами, що ґрунтуються на повазі до людської гідності дитини. Освіта має бути спрямована на: розвиток особи, талантів, здібностей дитини, на виховання поваги до прав людини та основних свобод...

Стаття 30

Дитина має право користуватися своєю культурою.

<https://www.coe.int/uk/web/compass/convention-on-the-rights-of-the-child>

ДОКУМЕНТ 5

ЗА МАТЕРІАЛАМИ САЙТУ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Чотири Женевські конвенції 1949 р. і Додаткові протоколи до них 1977 р. забезпечують особливий захист дітей під час збройного конфлікту. Зокрема, можна сказати, що діти користуються подвійним захистом у відповідності з міжнародним гуманітарним правом: загальним захистом, як усі мирні жителі та особи, які припинили брати участь у бойових діях, та особливим захистом, яким вони користуються, будучи дітьми. Понад 25 статей Женевських конвенцій та їх додаткових протоколів регламентують порядок захисту дітей. До них відносяться правила про заборону смертної кари, забезпечення доступу до продовольства, медичної допомоги та освіти в зонах конфлікту, утримання під вартою, розлучі з рідними та участі дітей у військових діях. Права, гарантовані дітям Конвенцією про права дитини, яку ратифікували майже всі країни світу, також діють під час збройного конфлікту.

Безпритульні або розлучені з батьками діти не повинні усиновлюватися у надзвичайних ситуаціях. Досвід показує, що більшість безпритульних дітей мають батьків та інших родичів, які хочуть і можуть про них подбати. Цих людей можна знайти, якщо ефективно організувати їхній розшук. З цієї причини можливість усиновлення не повинна розглядатись, якщо існує реальна надія на успішний розшук батьків та возз'єднання дитини з ними, і є впевненість, що це послужить інтересам дитини.

Будь-яке усиновлення має відбуватися на користь дитини та здійснюватися відповідно до чинного національного, міжнародного та звичайного права. Пріоритетним правом на усиновлення завжди користуються родичі, якщо вони живі. Якщо таких немає, пріоритетне право усиновлення переходить до членів спільноти, до якої належить дитина, або принаймні до осіб, що належать до тієї ж культурної групи.

Гаазька конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення 1993 р. та Рекомендації до конвенції, прийняті у 1994 році, що стосуються застосування конвенції до дітей-біженців та інших категорій вимушених переселенців забезпечують правову базу для міждержавного усиновлення.

<https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/interview/children-interview-101207.htm>

ДОКУМЕНТ 6

Русифікація та примусове „усиновлення“

За матеріалами УНІАН 15.04.2022

Щоб втілити цю ідею в життя, у Росії вигадали спростити усиновлення маленьких українців росіянами.

„Вони вже голосно говорять про питання спрощення процедури усиновлення. За даними з різних джерел, у Росії вважають, що вже понад 1100 дітей-українців можуть бути усиновлені за цією процедурою. Крім того, близько 280 справ для „усиновлення“ щодо цієї процедури підготували на територіях ОРДЛО“, - розповідає Начальник Управління з дотримання прав дитини, недискримінації та ґендерної рівності Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Аксана Філіпішина.

Ситуація більш ніж небезпечна. Таке „усиновлення“ означає, що дитина отримує права біологічної дитини сім'ї-усиновлювача.

„Тобто, маленьким українцям можуть змінити всі дані - прізвище, ім'я, по батькові, дату народження. Після цієї дитини не вдасться знайти, адже її дані будуть повністю змінені.

Українці можуть назавжди загубитися в РФ, їх насильно перетворять із громадян України на громадян Російської Федерації. Це „стирання“ юридично та фізично (з пам'яті та з документів дитини), що він - українець. Це і є геноцидом“, - розповідає Аксана Філіпішина.

За даними російських ЗМІ, в РФ вже вивезено понад 150 тисяч українських дітей. Влада країни-окупанта планує знищити сутність і мову маленьких українців, стерти їхню пам'ять і всі зв'язки з Україною“.

<https://tinyurl.com/55cyfykb>

ДОКУМЕНТ 7

Українські діти-сироти як інструмент російської пропаганди

25.11.2014

Українських дітей-сиріт з Криму та Донбасу вивозять на усиновлення до Росії. Правозахисники б'ють на сполох і закликають міжнародні організації завадити використанню дітей з метою пропаганди.

Генеральна прокуратура України порушила кримінальну справу за фактом незаконного усиновлення 12 українських дітей-сиріт, які є вихованцями інтернатів Криму та Севастополя. Встановлено, що у межах російської соціальної програми „Потяг надії - Крим“ дітей передано на усиновлення російським громадянам з Москви, Белгорода, Краснодарського краю, Воронежської області та вивезено з півострова, йдеться у повідомленні генпрокуратури. Усиновлення іноземцями без погодження з офіційними органами України, зокрема міністерством соцполітики, є грубим порушенням українського законодавства та Конвенції ООН з прав людини, наголосили в генпрокуратурі.

„Дітей-сиріт місцева та російська влада використовує в політичних цілях, що порушує їх права. Ведеться активна робота з усиновлення: створюються відеоанкети сиріт, які передають для розміщення в російських ЗМІ, та на спецсайтах. ...вивезено дітей у віці від 10-ти місяців до 10-ти років. Причому, громадян України до участі у всиновленні не допускають. Батьків, які вже всиновили діток змушують взяти російське громадянство. Заходи, які вживає Україна є недостатніми“, йдеться у звіті „польової місії“ правозахисників.

Усиновлення та вивезення росіянами кримських дітей може стати масовим явищем, але запобігти цій незаконній практиці Україна таки може. „Є кілька механізмів, аби вплинути на це порушення, - каже у коментарі DW голова правозахисного Центру Ольга Скрипник. – Для початку слід задіяти омбудсмена Росії і спільно з українським уповноваженим відвідати сиротинці, щоб наочно побачити ситуацію“. Задля дотримання прав дитини, українські державні органи мусять шукати діалог з кримськими структурами, каже правозахисниця. А ще треба виробити механізм звернення до батьків-усиновлювачів з Росії, аби попередити їх та пояснити, що кримська процедура усиновлення не відповідає міжнародним нормам і може в подальшому створити проблеми для родини, як то відкриття візи чи перетин кордону.

За матеріалами Deutsche Welle

<https://tinyurl.com/2jbk78kb>

ЗА МАТЕРІАЛАМИ САЙТУ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Чотири Женевські конвенції 1949 і Додаткові протоколи до них 1977 забезпечують особливий захист дітей під час збройного конфлікту. Зокрема, можна сказати, що діти користуються подвійним захистом у відповідності з міжнародним гуманітарним правом: загальним захистом як усі мирні жителі та особи, які припинили брати участь у бойових діях, та особливим захистом, яким вони користуються, будучи дітьми. Понад 25 статей Женевських конвенцій та їх додаткових протоколів регламентують порядок захисту дітей. До них відносяться правила про заборону смертної кари, забезпечення доступу до продовольства, медичної допомоги та освіти в зонах конфлікту, утримання під вартою, розлучі з рідними та участі дітей у військових діях. Права, гарантовані дітям Конвенцією про права дитини, яку ратифікували майже всі країни світу, також діють під час збройного конфлікту.

Безпритульні або розлучені з батьками діти не повинні усиновлюватися у надзвичайних ситуаціях. Досвід показує, що більшість безпритульних дітей мають батьків та інших родичів, які хочуть і можуть про них подбати. Цих людей можна знайти, якщо ефективно організувати їхній розшук. З цієї причини можливість усиновлення не повинна розглядатись, якщо існує реальна надія на успішний розшук батьків та возз'єднання дитини з ними, і є впевненість, що це послужить інтересам дитини.

Будь-яке усиновлення має відбуватися на користь дитини та здійснюватися відповідно до чинного національного, міжнародного та звичайного права. Пріоритетним правом на усиновлення завжди користуються родичі, якщо вони живі. Якщо таких немає, пріоритетне право усиновлення переходить до членів спільноти, до якої належить дитина, або принаймні до осіб, що належать до тієї ж культурної групи.

Гаазька конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення 1993 р. та Рекомендації до конвенції, прийняті у 1994 році, що стосуються застосування конвенції до дітей-біженців та інших категорій вимушених переселенців забезпечують правову базу для міждержавного усиновлення.